ΑΡΘΡΟ

Περί της σοφίας των δημοψηφισμάτων

Του δρα Έλμου Κονή*

Σύμφωνα με κάποιες πηγές (π.χ. inews.gr: "Σκέψεις φωτιά για δημοψήφισμα στην Κύπρο", 10/4/2013, Τσίπρας, 27/3/2013 και 23/4/2013), κάποιοι κυβερνητικοί αξιωματούχοι και άλλοι 'παίζουν' με την ιδέα διεξαγωγής δημοψηφίσματος σχετιζόμενου με θέματα που μας καίνε εδώ και ένα δυο μήνες: να φύγουμε από το ευρώ; Να δεχτούμε το (δεύτερο, τρίτο) μνημόνιο; Σοβαρά ερωτήματα που δυστυχώς θα τα βρούμε σύντομα μπροστά μας και που επηρεάζουν όλους και που θα σηκώνουν δημοψήφισμα. Ή μήπως όχι;

Επίσημα, εξαιρουμένων των αρχαίων εποχών, έχουν διεξαχθεί παγκόσμια περίπου εννιακόσια δημοψηφίσματα μέχρι τώρα, τα μισά εκ των οποίων στη μοντέρνα γενέτειρά τους, την Ελβετία (το πρώτο το 1847). Λόγω της κεντρικής ιδέας ενός όποιου δημοψηφίσματος, δηλαδή ότι αποφασίζουμε όλοι μας, κυριαρχεί γενικά η αίσθηση του αδιάρρηκτου στον θεσμό, του σχεδόν ιερού που δεν σηκώνει κριτική. Τι πιο δημοκρατικό από ένα δημοψήφισμα; Ποια η πιο προφανής θεραπεία της διαστρέβλωσης του ιδεώδους της δημοκρατίας μέσα από αντιπροσώπους μας; Η διαδικασία είναι απλή. Τίθεται η σχετική ερώτηση, η πλειοψηφία αποφασίζει, τελειώσαμε! Και όμως, δεν είναι τόσο απλά τα πράγματα. Ας δούμε λίγο το παρ' ολίγον παράδειγμα της Ελλάδας, αυτό που σχεδόν προκήρυξε ο τέως πρωθυπουργός Παπανδρέου, γιατί πιθανόν να περάσουμε όμοια. Τα τηλεοπτικά προγράμματα που ακολούθησαν, οι αναλύσεις και συζητήσεις χαρακτηρίζονταν από γενική σύγχυση: τι ακριβώς θα ρωτά το χαρτάκι; Ο περισσότερος κόσμος συμπέρανε ότι το ερώτημα θα ήταν, περίπου, κατά πόσο ο ελληνικός λαός αποδεχόταν το δεύτερο πακέτο στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις αντιλαϊκές προϋποθέσεις του. Τη σύγχυση ξεκαθάρισαν ξερά οι γνωστοί επικεφαλής της ΕΕ: "Ό,τι και να ρωτήσετε, στην ουσία ψηφίζετε την παραμονή σας ή όχι στην ευρωζώνη", αποφάνθηκαν χωρίς περιστροφές, με αποτέλεσμα να ξεχαστεί γρήγορα η όλη ιδέα. Φανταστείτε το ολέθριο λάθος που θα έπραττε άθελά του ο ελληνικός λαός, που σίγουρα θα ψήφιζε ένα ηχηρό 'όχι' στα περαιτέρω αποπνικτικά μέτρα του πακέτου. Βασικά θα καταδίκαζε τη χώρα σε απομόνωση και σίγουρη χρεοκοπία. Ψηφίστε εσείς, τώρα, σε αυτά τα δυο ερωτήματα: (1) Δέχεστε τα νέα μέτρα της ΕΕ; (ΝΑΙ / ΟΧΙ). (2) Να μείνουμε στο ευρώ; (ΝΑΙ / ΟΧΙ). Παρόλο που δεν υπάρχει προκατάληψη στις ερωτήσεις (π.χ. δεν ρωτήσαμε 'Δέχεστε τα απαράδεκτα νέα μέτρα της ΕΕ;'), η παρεξήγηση στο τι θέλουμε θα ήταν εμφανής. Παρά το γεγονός ότι οι ερωτήσεις (1) και (2) ρωτούν στην ουσία ακριβώς το ίδιο πράγμα, η πλειοψηφία θα απαντούσε διαμετρικά αντίθετα στην καθεμία! Είναι γεγονός, τότε, ότι αρκετές φορές ο λαός δεν ξέρει τι ακριβώς ψηφίζει όχι γιατί είναι βλάκας, αλλά λόγω των προβλημάτων της ερώτησης που του τίθενται. Η ίδια σύγχυση παρουσιάζεται σε πολλά δημοψηφίσματα, συνέβηκε και στο μοναδικό επίσημό μας δημοψήφισμα το 2004 (αυτό του 1950 δεν καταχωρίζεται ως 'επίσημο' για διάφορους λόγους που δεν είναι στο θέμα μας εδώ). Σε τι ακριβώς ψηφίσαμε 'όχι' δεν είμαστε σίγουροι ακόμα! Αν ρωτήσετε αυτούς που έριξαν το 'ναι' στην κάλπη θα σας πουν ότι ψήφισαν την ενωμένη Κύπρο και ότι τελικά ψηφίσαμε τη διχοτόμηση της Κύπρου. Αν ρωτήσετε τους άλλους που είπαν 'όχι' θα σας εξηγήσουν ότι απάντησαν στην ερώτηση αν αποδεχόμαστε τα τετελεσμένα της εισβολής. Πολύ μπέρδεμα δηλαδή. Και γίνεται πιο περίπλοκο. Πολλοί ξεκαθάρισαν μετά το αποτέλεσμα ότι το δικό τους 'όχι' ήταν πιο βροντερό από το 'όχι' κάποιων άλλων, ενώ αυτοί οι 'κάποιοι άλλοι' αντιφώνησαν ότι το δικό τους 'όχι' ήταν ακόμα πιο βαρύ ή εννοούσαν κάτι άλλο. Τώρα, για να καταλάβουμε, άλλοι ψήφισαν λίγο 'ναι', λίγο 'όχι', ή πολύ 'όχι', για παράδειγμα; Οι βαθμίδες αυτές πού διαφαίνονται εν τέλει;

Βέβαια, αρκετές φορές πράγματι οι ψηφοφόροι δεν γνωρίζουν αρκετά περί του επίμαχου θέματος του όποιου δημοψηφίσματος. Έχουν τις δικές τους δουλειές να κοιτάξουν, δεν έχουν τον χρόνο ή τη διάθεση να ασχοληθούν εις βάθος. Στο κάτω-κάτω, γι' αυτό 'προσέλαβαν' επαγγελματίες στην πολιτική που τους πληρώνουν και καλά για να ασχολούνται αυτοί για το συμφέρον τους! Η βάση δηλαδή στη λογική της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Μπορεί κανείς να το δει και έτσι: όταν ένας πολιτικός ηγέτης αφήνει στον λαό να αποφασίσει για κάτι, μεταφέρει και την ευθύνη από πάνω του στους ώμους του κόσμου.

Επίσης, το όποιο δημοψήφισμα είναι μια φωτογράφηση της βούλησης των ψηφοφόρων σε μια δεδομένη στιγμή και κάτω από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης στιγμής. Αν αλλάξουν όμως τα δεδομένα τι θα ψήφιζαν; Αυτή η φαινομενική μονιμότητα της απόφασης ή, αντιθέτως, η κωμικότητα του να ψηφίζεις συνέχεια ώσπου να βγει η απόφαση που θέλει η πολιτική ηγεσία (βλ. Ιρλανδία, Δανία κλπ.) είναι θέματα που τουλάχιστον προβληματίζουν. Τα προβλήματα των δημοψηφισμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι καλά εμπεριστατωμένα. Βασικά, τίποτε, εκτός από ένα χαμηλότατο κοινό παρονομαστή, δεν μπορεί να προχωρήσει...

Το δημοψήφισμα μπορεί να αναδειχτεί μπούμερανγκ [π.χ. Ντε Γκολ (1969 - έχασε την ψήφο εμπιστοσύνης), Γκάνα (1978), Τουρκία (1989), Μαλάουι (1993) κλπ.]. Τα στοιχεία δείχνουν ξεκάθαρα με ποσοστό 90% στα εννιακόσια τόσα δημοψηφίσματα ότι ως επί το πλείστον ο λαός ψηφίζει συντηρητικά (όχι δηλαδή στην αλλαγή) ακόμα και όταν κάποιες φορές, όπως στην περίπτωση της Χιλής (1978, 78,6% υπέρ του Πινοσέτ, αποτέλεσμα που ευτυχώς ανατράπηκε μόλις δέκα χρόνια μετά) εμφανώς η αλλαγή είναι προτιμητέα. Συμπερασματικά, ναι, να αποφασίζει ο λαός - συμφωνούμε στη θεωρία αλλά όχι πάντα στην πράξη. Δεν αμφισβητώ την ικανότητα του μέσου ανθρώπου να κρίνει τι είναι σωστό ή λάθος, ειδικά τη σήμερον ημέρα. Εκ των πραγμάτων όμως ψηφίζει κάποτε την πιο καλή καμπάνια και, ούτως ή άλλως, δεν θέλει να υποχρεωθεί να πει ένα απόλυτο 'ναι' ή 'όχι' σε περίπλοκα θέματα. Θυμάστε τι ψηφίσατε στο δημοψήφισμα στη μεγάλη στιγμή της Κύπρου για ένταξη στην Ευρώπη; Ή, οι πιο παλιοί, για την ανεξαρτησία της Κύπρου; Δεν θυμόμαστε γιατί, ορθά μπορεί και να πει κανείς, δεν έγιναν δημοψηφίσματα. Να τα έχουν υπόψη τους τα πιο πάνω οι πολιτικοί όταν (καλύτερα αν) μας ζητηθεί να ψηφίσουμε για κάτι στο εγγύς μέλλον.

*Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΠΟΛΙΤΗΣ

Σκοπός της εφημερίδας «Πολίτης» είναι η σφαιρική και αμερόληπτη ενημέρωση των αναγνωστών της για όλα τα σημαντικά γεγονότα, τις νέες ιδέες και τα διεθνή ρεύματα, που μπορεί να επηρεάσουν τον ιδιωτικό και δημόσιο βίο. Θα υπηρετήσουμε αυτόν το σκοπό προσηλωμένοι στις αρχές της ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας, της αλήθειας, της ελευθερίας του λόγου και της πολυφωνίας.

Ιδιοκτησία: **Εκδόσεις ΑΡΚΤΙΝΟΣ ΛΤΔ**
Εκδότης: **Γιάννης Παπαδόπουλος**
Σύμβουλος έκδοσης: **Διονύσης Διονυσίου**
Αρχισυντάκτες: **Σωτήρης Παρούτης**
Γιώργος Κασκάνης
Γιώργος Τζίβας
Βοηθοί Αρχισυντάκτες: **Χρύσανθος Μανώλη**
Μανώλης Καλατζής
Οικονομικός διευθυντής: **Δημήτρης Γεωργιάδης**
Κατά νόμον υπεύθυνος: **Γιάννης Παπαδόπουλος**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΥΛΗΣ: Κατερίνα Στεφάνου. **ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ:** Κατερίνα Ζορμπά, Βαγγέλης Βασιλείου. **ΔΙΕΘΝΗ ΘΕΜΑΤΑ:** Γιώργος Κακούρης, Ανδρέας Ριρής. **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ:** Υπεύθυνος: Δημήτρης Γεωργιάδης. Σύνταξη: Αδάμος Αδάμου. **ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ:** Μιχάλης Θεοδώρου, Γεωργία Ψαριά, Κάτια Σάββα, Γιάννης Νεάρχου, Μαριλένα Ευαγγέλου, Μαρία Παναγιώτου, Ευάγγελος Θεράποντος, Κώστας Κωνσταντίνου, Χρύστα Ντζάνη, Μιχάλης Σταύρου, Σόφη Ορφανίδου, Άκης Παναγή. **ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ:** Μερόπη Μωυσέως, Χριστίνα Λάμπρου, Πέτρος Λαζάρου. **ΣΚΙΤΣΟ:** Θανάσης Παπασπυρόπουλος. **ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΙ:** Χρίστος Θεοδωρίδης, Παύλος Βρυωνίδης, Ελένη Παπαδοπούλου. **ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ:** Υπεύθυνος: Δημήτρης Δημητρίου. Σύνταξη: Μάριος Χατζηστυλλής, Ανδρέας Σταυρινίδης, Άντρη Χρίστου Βεντούρη, Χρίστος Έλληνα, Χριστόφορος Χριστοφή. **ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ:** *Λεμεσός*: Χριστόφορος Νέστορος, *Λάρνακα*: Βάσος Βάσου, *Πάφος*: Κώστας Νάνος, Χρήστος Χαλικιόπουλος, *Βρυξέλλες*: Βαγγέλης Αρεταίος. **ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ:** MPD LTD. **ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ:** Στέλλα Ππαλή. **ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ:** Μόνικα Νικολαΐδου, Άντρη Κουφού, Κούλα Βασιλείου. **ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ:** Υπεύθυνη Διαφήμισης: Βάσω Κομνηνού, Γιούλα Μεττή, Μιχάλης Γεωργίου. **Γραφείο Λεμεσού:** Πόπη Αντωνίου. **ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ:** Υπεύθυνη Λ/σίας, Λ/κας, Αμ/στου: Σούλα Κεραυνού, Τηλ. 22861888, Υπεύθυνη Λ/σού, Πάφου: Πόπη Αντωνίου, Τηλ. 25348877. **ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ:** Βαλεντίνα Νικολάου, Παναγιώτης Νικολαΐδης. Γραφείο Λεμεσού: Πόπη Αντωνίου.

Βασιλείου Βουλγαροκτόνου 8, 1010 Λευκωσία
Τ.Θ. 22894, 1524 Λευκωσία.
Τηλ.: 22861861, φαξ: 22861871. e-mail: info@politis-news.com.
URL: http://www.politis-news.com
Λεμεσός: Νικολάου Πεντάδρομος Center, Γραφείο 11,
Τηλ. 25348877, 25348833, 25348832, φαξ 25348809.
ΛΑΡΝΑΚΑ: LARNACA PRESS Τηλ. 24653040, 99335890
PANASOYIA PRESS Τηλ. 24652364, 99172009
ΔΕΡΥΝΕΙΑ: ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΚΚΗΣ
Τηλ. 23824895, 99658131
ΠΑΡΑΛΙΜΝΙ: STALONI PRESS Τηλ. 23819019 - 99596337

Κρίση, υλικά και πνευματικά αγαθά

Η κρίση που διέρχεται ο τόπος μας αυτές τις μέρες μάς επηρέασε σε κάποιο βαθμό όλους. Πολλοί έχασαν τη δουλειά τους, σ' ορισμένα σπίτια δεν εργάζεται κανένα μέλος της οικογένειας. Οπωσδήποτε, ένα μέρος του πληθυσμού θα οδηγηθεί στη φτώχεια. Η φτώχεια, σε ακραίες περιπτώσεις, μπορεί να οδηγήσει στην αυτοκτονία, σ' ένα είδος φυτικής ζωής, ή σε κάποιου είδους ψυχικό μαρασμό.

Φαντάζομαι τον εαυτό μου σ' αυτή την κατάσταση και σκέφτομαι τι θα κάνω. Πρώτα απ' όλα, θα μετρήσω όλες μου τις δυνατότητες, τις οικονομίες μου, τις ευκαιρίες που έχω προκειμένου να βρω κάποια δουλειά, τους συγγενείς ή φίλους που μπορούν να με βοηθήσουν είτε οικονομικά, είτε κατ' άλλον τρόπο. Π.χ. αν έχω κάποιο χωράφι ή χώρο και μπορώ να φυτέψω λαχανικά. Ό,τι σκεφτεί ο καθένας και μπορεί να συμβάλει στην ευημερία του είναι χρήσιμο. Στα δύσκολα παίρνει το μυαλό μας παραπάνω στροφές δημιουργικές.

Δίνεται μια ευκαιρία σ' όλους μας να ερευνήσουμε την προσωπική μας ζωή, να αυτοαναλυθούμε και πιθανόν όλοι μας να την αναθεωρήσουμε. Ο μέχρι τώρα προσανατολισμός μου ήταν σωστός; Και αν ήταν, μπορώ να συνεχίσω με τον ίδιο προσανατολισμό;

Γνώρισα μια συνταξιούχο κυρία με σύνταξη περίπου 550 ευρώ. Είχε κόρη άνεργη και παντρεμένη. Της έδινε μέρος της σύνταξής της και η ίδια σκέφτηκε να πηγαίνει στα χωράφια, σε μέρη που γνώριζε ότι είχε σαλιγκάρια (καράολους), τα μάζευε και τα πουλούσε σε εστιατόρια για να αυξήσει το εισόδημά της. Η εργασία και η δημιουργικότητα μπορεί να λάβει πολλές μορφές.

Άλλος τομέας: Να εξετάσουμε τις τυχόν πνευματικές αναζητήσεις. Μήπως με απασχολούσαν μόνο τα υλικά αγαθά; Δεν έδινα σημαία στις εσωτερικές

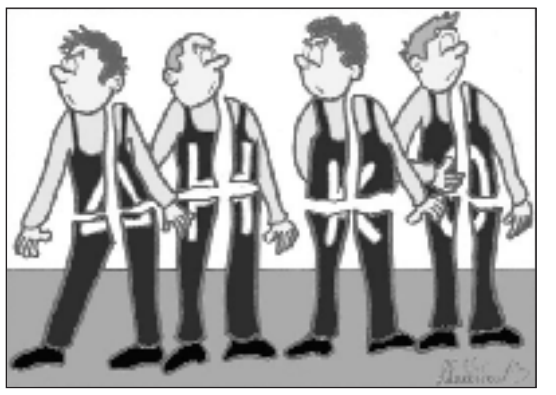

επιθυμίες της ψυχής μου, στις προσωπικές μου σχέσεις, στις φιλίες και γνωριμίες μου; Σ' αυτό που ονομάζουμε πνευματική ζωή, ή και θρησκευτική ακόμα;

Το διάβασμα βιβλίων αποτελεί μεγάλη πηγή ψυχικής ικανοποίησης Ανάλογα με τα ενδιαφέροντά του, ο καθένας θα στραφεί προς τα βιβλία που επιθυμεί. Είναι ανεξάντλητος τομέας το διάβασμα βιβλίων.

Στην πολιτική έκανα τις σωστές επιλογές; Μήπως πρέπει να κάνω καινούργιες επισημάνσεις, τόσο στην πολιτική όσο και γενικότερα στους ανθρώπους και την κοινωνία; Προκύπτει και η ανάλογη εμβάθυνση στα θέματα αυτά, είτε είναι ανθρώπινες σχέσεις, είτε μεταφυσικές αναζητήσεις, είτε καινούργιες πραγματικότητες που είχα διαπιστώσει.

Η ζωή ποτέ δεν σταματά, όσο ηλικιωμένος και αν είσαι. Φτάνει να την αντιμετωπίζεις συνεχώς με ερευνητικό μάτι και να ανευρίσκεις κάθε στιγμή το ατομικό της νόημα.

ΤΑΚΗΣ ΕΥΔΟΚΑΣ,
ψυχίατρος

Προς κυβερνώντες και μη!

Η Αρχή Ηλεκτρισμού, αντί να απειλεί ότι θα αφήσει τον κόσμο χωρίς ρεύμα, ας ζητήσει επιχορήγηση από την κυβέρνηση.

Τι φταίει ο κόσμος για την έκρηξη στο Μαρί για να πληρώνει τα σπασμένα; Ο λαός απαιτεί εδώ και τώρα δραστικά μέτρα, ώστε ο κόσμος να μην υποφέρει και να μπορεί να ζει ανθρώπινα.

Το να λέμε μεγάλα λόγια περί στοιχήματος και οικονομίας, ότι θα πολεμήσουμε και να επιβιώσουμε, είναι λόγια του αέρα, όταν ο κοσμάκης δεν έχει εργασία, δεν μπορεί να πληρώσει τους λογαριασμούς του ρεύματος, του νερού, δεν μπορεί να αγοράσει φαγητό, υπό αυτές τις συνθήκες ούτε αγώνα μπορεί να κάνει, ούτε να αγωνιστεί για οτιδήποτε, το μόνο για το οποίο μπορεί να αγωνιστεί είναι για την επιβίωσή του. Ακούμε για μειώσεις μισθών και συντάξεων και διερωτώμεθα τι γίνεται με αυτούς που είναι άνεργοι και έχουν μόνο χρέη στις τράπεζες και έχουν μια σύνταξη των 600 ευρώ.

Μπορούν να μας πουν οι οικονομικοί εγκέφαλοι πώς θα επιβιώσουν αυτοί οι άνθρωποι, που είναι και το 80% του πληθυσμού της Κύπρου, ή θα βγάλουν οι τράπεζες τα σπίτια τους στο σφυρί και θα μας λεν οι πολιτικάντηδες ότι φταίει η τρόικα!

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ Σ. ΤΣΑΓΓΑΡΙΔΗΣ

ΟΠΩΣ ΤΟ ΛΕΕΙ Ο ΛΑΟΣ

Παροιμία

Άλλαξεν η σ'ήνα τζ'αι εφόρεσέν τα πάλαι τζ'είνα.

Επεξήγηση

Η παροιμία λέγεται για ασήμαντη και ανεπαίσθητη αλλαγή, που δεν υποπίπτει στην αντίληψη σχεδόν κανενός.

Πηγή: Παύλου Ξιούτα, Παροιμίες του κυπριακού λαού

Γλωσσάρι

Σ'ήνα: χήνα

Πηγή: Κωνσταντίνου Γιαγκουλλή, Θησαυρός Κυπριακής Διαλέκτου